

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР МИНИСТРЛІГІ**

**Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісіндегі Үкімет сағатына
Қазақстан Республикасының Төтенше жағдайлар министрі
В.К. Божконың «Төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды
жою саласындағы 2012 жылғы және 2013 жылдың I тоқсанындағы
Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігі
қызметінің қорытындылары туралы»
баяндамасы
(2013 жылғы 13 мамыр)**

Астана, 2013

Құрметті Нұрлан Зайроллаұлы! Құрметті депутат мырзалар!

Біздің соңғы кездесуіміз былтырғы 21 мамырдан бастап Министрлік атқарған жұмыс қорытындысы туралы баяндауға рұқсат етіңіз. Сіз берген ұсынымдарды біз тұтастай алғанда орындадық.

Есепті кезеңдегі жұмысты қорытындылай келе оның оңай болмағанын атап өту керек.

Бұл кезеңде ТЖМ күштері **9056** адамды құтқарды, ТЖ аймағынан **9727** адамды эвакуациялады, **5823** зардап шеккен адамға алғашқы медициналық жәрдем көрсетті. Атқарылған жұмыстардың нәтижесінде табиғи сипаттағы ТЖ-дан зардап шеккендер мен қаза тапқандар 2012 жылы **2,5%-ға** төмендеді, ТЖ-дан болған материалдық шығын **3,5 есеге**, яғни 2011 жылы 22,5 млрд. теңгеден 2012 жылы 6,3 млрд. теңге азайды. Сондай-ақ, үстіміздегі жылдың бірінші тоқсан қорытындысы бойынша төтенше жағдайлардың саны **29,3%-ға**, олардың жағымсыз салдарынан қаза тапқандар **38,3%-ға**, материалдық залал - **33,2%-ға** төмендегенін атап өткім келеді.

Мемлекет басшысының ауқымды су тасқынының қаупіне байланысты тапсырмаларын іске асыру мақсатында Үкімет үш арнайы отырыс өткізді, орталық және жергілікті атқарушы органдарға тапсырмалар берді.

Қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында қыста республика автожолдары 150-ден астам рет жабылды. Біз жергілікті атқарушы органдармен, Қорғаныс, Ішкі істер және Денсаулық сақтау министрліктерінің бөлімшелерімен, «Қазақавтожол» РМК-мен бірлесіп **3937** азамат пен **1245** бірлік автомобиль техникасын эвакуацияладық, соның ішінде **1702** жолаушы рейстік автобус, оның ішінде **458** Өзбекстан мен Қырғызстан азаматы құтқарылды. Құтқарылған азаматтар жылыту пункттеріне жеткізілді, оларға ыстық тамақ беру ұйымдастырылды. Бірде-бір адам көмексіз қалмады.

Облыстардың, Астана мен Алматы қалаларының мәслихаттары тасқынға қарсы іс-шараларды жүргізу үшін қосымша **9,1 млрд. теңге** (барлығы **14,5 млрд. теңге**) бөлді. Үкімет резервінен Шығыс Қазақстан облысына тасқынға қарсы **543 млн. теңге** бөлінді.

Үстіміздегі жылғы наурызда тасқынға даярлықты тексеру мақсатында «Көктем» оқу-жаттығуы өткізілді.

Министрліктің барлық бөлімшелері тұрақты даярлыққа келтірілді, қойылған міндеттерді орындауға дайын **2444** адамнан, **440** бірлік техникадан, **67** бірлік жүзу құралынан, **3** тікұшақтан тұратын ұтқыр құтқару тобы айқындалды. Олардың ішінен **335** құтқарушы Шығыс

Қазақстан мен Солтүстік Қазақстан облыстарына барлық өңірлерден көмекке жіберілді.

ТЖМ-мен бірге орталық және жергілікті атқарушы органдар ықтимал су басу учаскелерге тұрақты мониторинг жүргізіп отырды, **759** гидротехникалық құрылыстың жай-күйін тексерді, оларды жөндеу және күшейту бойынша шаралар қабылдады. Олар **129 шақырым** бөгенді нығайтты, **42,3 шақырым** өзен арнасын тереңдетіп, түзетті, өзендердің **50** қауіпті учаскесінде жарылыс жұмыстарын жүргізді. Қалалар мен елді мекендерден **7,5 млн. м³** қар шығарылды, аулалардан **425 тыс. м³** су сорылып төгілді, су өткізгіш және арық-арна жүйелері тазартылды. Бұл ретте тасқынға қарсы іс-шараларды өткізуге халық соңғы кезде белсенді қатысатынын атап өткім келеді.

Биылғы жылғы қаңтарда Жамбыл және Оңтүстік Қазақстан облыстарында 46 м/с дейінгі жылдамдықпен соққан дауылды жел салдарынан электр көзі мен байланыстың, газ және жылу жабдықтарының авариялық өшірілуіне, шатырлардың бұзылуы мен үйлерді су басумен байланысты өңірлік төтенше жағдай қалыптасты.

Дауылды жел салдарын жою мәселелерін жедел шешу мақсатында Жамбыл облысына жалпы саны **250** адамнан, **43** бірлік техника мен **1** тікұшақтан тұратын ТЖМ құтқару тобы жіберілді. Күштерді басқаруды қамтамасыз ету үшін **4** байланыс тобы орнатылды. Қаратау қаласында қираған қазандықты бөлшектеу бойынша жұмыстар жүргізілді, Қаратау мен Жаңатас қалаларының көшелері құлаған ағаштардан, жабын бөлшектері мен қоқыстан тазартылды, ауыз су әкелінді және халықты тамақтандыру жүзеге асырылды.

ТЖ жою кезінде Оңтүстік Қазақстан облысында ТЖМ-нен **151** адам, **20** бірлік техника, **5** қайық, **11** мотопомпа жұмылдырылды.

Көксарай су реттегішінің арқасында қатарынан төрт жыл бойы Сырдария бассейні тасқыннан қорғалып келеді. 2010-2013 жылдар аралығында су реттегіште екі облыстың егіс жұмыстарында пайдаланылатын **9 млрд. м³** астам су жиналды.

Қазіргі уақытта республика аумағында тасқын кезеңі аяқталды. Дер кезінде қабылданған шаралар ауқымды су басу мен елеулі залал келтірілуіне жол бермеуге мүмкіндік берді.

Сіздің ұсынымыңызға сәйкес № 6 және 13-бис мұздақты-мұздықты көлдерде инженерлік-қорғау шараларының кешені уақтылы орындалды. 2012 жылы Қорғас өзенінің бассейнінде «Қапқан» мұздақ көлінің еріген қар суының жалпы көлемі **3,7 млн.м³-дан 2 млн.м³-қа дейін** азайтылды. Өзенде арнаны реттеу және түбін тереңдету жұмыстары жүргізілді, теміржол көпірін қорғау үшін бөген салынды.

Мемлекет басшысының тапсырмасын орындау үшін өткен жылғы мамырда Үкімет Білім және ғылым министрлігі жанында Ұлттық сейсмологиялық байқау және зерттеу орталығын құрды. Осы орталықпен өзара іс-әрекет күшті табиғи және техногендік жер сілкіністерінен болған залалдар мен адамдардың қаза табуын азайтуға мүмкіндік береді.

Есепті кезеңде Төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі ведомствоаралық мемлекеттік комиссияның **6** отырысы, мұнай төгілулеріне ден қою жөніндегі ұлттық комиссияның **2** отырысы, жарылыс ісі бойынша кеңестің **2** отырысы өтті, бұл мемлекеттік органдардың төтенше ден қою мәселелері бойынша, оның ішінде тасқындар бойынша жедел шешімдер қабылдауын арттыруға мүмкіндік берді.

ТЖМ Республикалық дағдарыс орталығын жарақтандыру бейнеконференция режимінде аумақтармен отырыс өткізуге мүмкіндік береді, бұл талқылауға қатысатын адамдар санын көбейтеді.

Мемлекет басшысының тапсырмаларын орындау үшін 2012 жылғы қыркүйектен бастап табиғи зілзалалардан сақтандыру жүйесінде жаңа тәсілдерді әзірлеу басталды. Бүгін залалдың орнын толтыру бойынша барлық жүктемені мемлекет мойнына алады. Ведомствоаралық жұмыс тобы әлемдегі барлық дамыған елдердегідей міндетті табиғи зілзалалардан сақтандыру қағидасын әзірлеуде.

ТЖ алдын алу мәселелері Парламент Мәжілісіне өткен жылғы 18 қазанда енгізілген «**Азаматтық қорғау туралы**» біріктірілген Заң жобасында бірінші орында тұр. Жағдайды пайдалана отырып, бірлескен жұмыс және Заң жобасы бойынша конструктивті түзетулер үшін депутаттарға алғыс айтқым келеді. Заңды қабылдау төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою саласындағы құқықтық тұрақтылықты қамтамасыз етеді және бейбіт және соғыс уақытында біздің еліміздің азаматтарының, экономикалық әлеуетінің қорғалуын күшейтеді.

Министрліктің бюджеті 2012 жылы **23%-ға** өсті. Бюджеттің өсуі арнайы атақ және заттай мүлік үшін өртке қарсы қызмет қызметкерлеріне үстемақыны көбейтуге ағымдағы шығыстардың өсуімен негізделген. Арнайы техникамен және авариялық-құтқару жабдығымен жарақтандыруға шығыстар **36%-ға** өсті.

2013 жылға арналған бюджет **62 млрд. 656,1 млн. теңге** сомасында бекітілген, ұлғайту болмайды.

2012 жылы **85** бірл. өрт сөндіру және авариялық-құтқару техникасы, **1194** бірл. авариялық-құтқару және өрт-техникалық жабдығы, **645** бірл. байланыс құралы сатып алынды. 2011 жылмен салыстырғанда ТЖМ-ді

автомобиль және арнайы техникамен жарақтандыру **5,9%**-ға, жабдықпен жарақтандыру **9,6%**-ға өсті.

Сонымен қатар, тиістілік нормасынан өрт сөндіру қызметтері техникамен және жабдықпен тек **46%**-ға, жедел-құтқару жасақтары **58,4%**-ға, суда құтқару қызметтері - **60%**-ға жарақтандырылған. Азаматтық қорғаныс әскери бөлімдерінің инженерлік мүлікпен жарақталуы **59%** құрайды.

Осыған байланысты, Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі Серік Нығметұлы Ахметов ағымдағы жылғы 25 қаңтарда ТЖМ-нің 2014-2015 жылдарға Салалық материалдық-техникалық жарақтандыру бағдарламасын әзірлеу міндетін қойды. Бағдарламаға сондай-ақ, мемлекеттік материалдық резерв жүйесін жетілдіру мәселесі енгізілді. Бірінші кезекте - бұл ТЖ жою үшін азайтылмайтын қор мен резервті қалыптастыру, олардың деңгейі бүгінгі күні тиісінше **32,6%-ды** және **52,96%-ды** құрайды.

Құрметті депутаттар!

Өнеркәсіптік және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелеріне тоқталғым келеді.

Есепті кезеңде өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін **6220** объекті мен **6** кәсіпорынның жұмысы тоқтатылды, **120** млн теңгеден астам сомаға **3231** кәсіпорын басшысына айыппұл санкциясы салынды. Қауіпті өндірістерде біздің ұсынысымыз бойынша ескірген жабдықтар мен технологиялық желілерді ауыстыру тұрақты жүргізіледі.

ТЖМ тау-кен құтқару, атқыламаға қарсы және газдан құтқару қызметтері мұнай ұңғымаларында 7 атқылама және атқылама көріністері жойылды, шахталарда 6 ірі опырылу салдары жойылды.

Қашаған кен орнын өнеркәсіптік пайдаланудың басталуына байланысты Министрлік Каспийде өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған шараларды қабылдауда. Өткен жылғы желтоқсанда Премьер-Министрдің шешімімен бізге ден қоюдың Солтүстік-каспий базасы берілді, оның негізінде теңіз авариялық-құтқару жасағы құрылатын болады. Бұл ТЖМ-нің теңіздегі бірінші құрылымы болады.

Өрт қауіпсіздігі қағидасы мен нормаларын сақтау тұрғысына тыныс-тіршілікті қамтамасыз ету, өндірістік және әлеуметтік-мәдени мақсаттағы **77887** объекті тексерілді. Өрт қауіпсіздігі қағидасы мен нормаларын бұзғаны үшін **403** млн. теңгеден астам сомаға **37396** лауазымды тұлғаға айыппұл салынды. Ауданаралық экономикалық соттарға объектілерді тоқтату үшін **3341** талап арыз жіберілді.

Өртке қарсы талаптарды қатаңдатудың нәтижесі өрт сөндіру автоматикасымен жабдықталған білім беру объектісі санының **25%-ға**, денсаулық сақтау объектісі санының **22%-ға** өсуі болды.

2012 жылғы өрт ахуалына жасалған талдау өрттердің алдын алу бойынша қабылданатын шараларға (*аулаларды аралау, азаматтармен жиналыс, өрт қауіпсіздігінің жағнамаларын тарату*) қарамастан **16904** өрттің **69%-ы** тұрғын үйлер мен үй-жайлардағы, **14%** - автокөліктегі, **7%** - табиғи (орман мен дала) өрттерге келеді.

Еліміздің халқы мен аумағын қорғау үшін **179** өрт сөндіру депосын салу қажет. 2010 жылдан бастап барлығы **7** депо салынды. Бұндай қарқын қазіргі заманғы қажеттіліктерге сай келмейді. Қазіргі таңда тағы **4** депоның құрылысы (Астана, Алматы, Жаңаөзен, Тараз қалалары) басталды. Өрт сөндіру деполары үлгі жобалар бойынша салынады, бұл ЖСҚ-ты әзірлеуге шығындарды азайтуды қамтамасыз етеді.

Қазіргі уақытта Министрлікте **26** рұқсат беру құжаты және **5** ескерту сипатындағы құжат қалды. Мемлекет басшысының бизнеске әкімшілік қысым жасауды азайту бойынша тапсырмаларын одан әрі іске асыру мақсатында ХҚКО-ға құжаттарды беру процесін тапсыру бойынша біз жұмыс жүргізудеміз. Өрт қауіпсіздігі саласындағы рұқсат беру рәсімдерін азайту бойынша жұмыс нәтижесінде өтініш берушілердің саны **47%-ға** кеміді.

Бұдан басқа, одан әрі осы өлшемшарттарға сәйкес жұмыс істейтін шағын бизнес субъектілерін тексеруден бас тартамыз.

Министрлік ТЖ-ға шұғыл медициналық ден қою жүйесін түбегейлі өзгертті.

Апаттар медицинасы орталығы есепті кезеңде **2283** шығу жасады, **2409** зардап шеккенге медициналық көмек көрсетілді. Бұл ретте 2009 жылы шығу саны **39-ды** көрсеткенін, **95** зардап шеккенге медициналық көмек көрсетілгенін ерекше атап өткім келеді.

ТЖ кезінде шұғыл медициналық көмекті дамыту шеңберінде **5** облыста **12** күре жол медициналық-құтқару пункті пайдалануға берілді. Есепті кезеңде олардың күштерімен **535** шығу жасалды, **1204** зардап шеккенге, оның ішінде **47** балаға медициналық көмек көрсетілді, **477** адам ауруханаға жатқызылды, медициналық көмек үшін жергілікті халық **655** рет өтініш жасап келді. Ағымдағы жылы тағы да **14** күре жол пунктін салу басталды.

Авиамедицина саласы бойынша **595** ұшу жасалды, емдеу мекемелеріне **608** пациент жеткізілді, **373** адамға дәрігерлер консультация берді.

Медициналық пойыздар барлық облыстардың шалғай станцияларының **72104** тұрғынын тексерді. ТЖМ теміржол госпитальдарында **59145** науқас емделді, **15722** ота жасалды.

Азаматтық қорғаныстың әскери бөлімдері әскери құрылымнан функционалды құрылымға ауыстырылды, бұл құтқару және басқа да шұғыл жұмыстарды тиімді атқаруға мүмкіндік берді. Мұны Медеу шатқалындағы төтенше жағдайларды, Оңтүстік Қазақстан облысындағы тасқындарды және Жамбыл облысындағы дауылдың салдарын, Солтүстік Қазақстан, Қарағанды облыстарындағы төтенше жағдайларды жою тәжірибесі айғақтайды.

Мемлекеттік резервтердің жеткілікті көлемін құру бойынша мақсатты шаралар жүзеге асырылуда. Қосымша түрде тағам өнімдері, арнайы техника, ЖЖМ мен құрылыс материалдары, жылжымалы электростанциялар сақтауға қойылды.

Мемлекеттік материалдық резерв номенклатурасына қосу үшін жеке мөлшерленген азықты өндіру мәселесі пысықталуда. Соңғы жылдардағы төтенше жағдайларды жою тәжірибесі зардап шеккендерді дайын ыстық тамақпен қамтамасыз еткен анағұрлым тиімді екендігін көрсетті.

. Еліміздің батыс өңірі материалдық құндылықтарды жедел жеткізудің аймағынан тыс орналасқандығына байланысты Атырау облысында мемлекеттік материалдық резервті сақтаудың көпбейінді базасын құру бойынша жұмыс басталды.

Өткен жылы біріккен хабардар ету жүйесінің жеке элементтері бар корпоративтік ақпараттық-коммуникациялық жүйені құрудың бірінші кезеңі іске асты. 2013 жылдың соңына қарай басқарушы кіші жүйелердің басым бөлігі әзірленеді, олар 2014 жылы тәжірибелік пайдалануға берілетін болады. Жобаның соңғы нәтижесі ретінде ел аумағында ұдайы мониторинг және ахуалды болжауды, ТЖ кезінде жедел басқарушылық шешімдерді қабылдауды қамтамасыз ететін қуатты мемлекеттік жүйе қалыптасатын болады.

Сонымен қатар «2014-2016 жылдарға арналған халықты және мемлекеттік басқару органдарын хабардар ету жүйесін жаңғырту» жобасы әзірленді. Аталған жоба аясында қолданыстағы аппаратуралар отандық зауыттарда (Алматы және Петропавл қалалары) өндірілетін аппаратураға алмастыру жүзеге асырылатын болады.

Елдің барлық аумағында «112» бірыңғай тегін телефон нөмірі енгізілді, облыстарда ТЖМ бейнеконференция байланысының жалпы республикалық жүйесіне қосылған ахуалдық-дағдарыс орталықтары құрылды. Азаматтарға қажетті ақпараттар көрсетілген ТЖМ-нің жүктемелерге төзімді жаңа сайты

құрылды. Азаматтар 2012 жылы сайтқа **542 мың** рет кірген, **2 млн.** астам бет қаралды.

Жоғары білікті мамандарға деген сұраныстың жыл санап артып келе жатқандығын ескере келе, Көкшетау техникалық институтында жыл сайынғы курсанттарды қабылдау 150 адамға дейін ұлғайды, оның 20-сы Ресей ТЖМ-нің академияларына жіберіледі. 2012 жылы Қазақстан-Қырғыз үкіметаралық келісімге сәйкес Институтта Қырғызстан азаматтары білім алуда.

Ресей ТЖМ оқу орындарында қазіргі уақытта **85** біздің қызмет білім алуда. 2010 жылдан бастап Министрлік өз қызметкерлерінің біліктіліктерін Беларусь Республикасы ТЖМ Қайта даярлау және біліктілікті арттыру институтында арттыруды жүзеге асырды. 2010 – 2012 жылдар аралығында барлығы **317** қызметкер білім алды, 2013 жылы **255** қызметкерді оқыту жоспарланған. Беларусь ТЖМ Командалық-инженерлік институтының адъюнктурасында Министрліктің екі қызметкері білім алуда.

Қазақстанның 2011-2020 жылдарға арналған білім беруді дамытудың мемлекеттік бағдарламасына сәйкес тәжірибе және жаңаша оқыту әдістерімен алмасу үшін институтқа Ресей мен Беларусьтың 8 жетекші ғалымы шақырылды. Биылғы жылға 15 ғалымды шақырту жоспарланған, Украинамен бұл мәселе пысықталуда.

Біз қатарынан екі жыл бойы аумақтық органдарға жаңадан тағайындалған басшылық құрамның біліктілігін арттырудың жоғары курстарын өткізуді тәжірибеге айналдырдық. Биылғы жылы сабақтарды вице-министрлер мен 36 мемлекеттік орган мен оқу орнының жауапты қызметкерлері өткізді, бұл кәсіби шеберлікті арттыруға көмектесті.

Сондай-ақ ТЖМ азаматтық қорғаныстың оқу-әдістемелік орталығында Алматы қаласында орталық және жергілікті атқарушы органның **1466** қызметкері мен басшысы білім алды. ТЖ кезіндегі жүріс-тұрыс қағидасы **378** интерактивті сабақ арқылы **521 мың** тыңдаушыға жеткізілді.

Есепті кезеңде жергілікті және республикалық телеарналарда ТЖМ қызметкерлері **3125** сөз сөйлеп, радио арқылы **4109** сөз сөйледі, баспа басылымдарында **3115** тақырыптық мақала, ақпараттық агенттіктердің «жүгірпе жолдарында» **2581** өзекті ақпарат жарияланды.

«Құқық қорғау органдарының қызметкерлеріне кезектен тыс аттестаттау өткізу туралы» Мемлекет басшысының Жарлығын орындау үшін кезектен тыс аттестаттаудан **15942** қызметкер өтті. Нәтижесінде, **1096** қызметкер кадрлық резервке тұруға ұсынылды, **672** лауазым төмендетілді, **260** басқа қызметке (лауазымға) ауыстырылды, **852**

қызметтен босатылды. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдарының қызметкерлерін кезектен тыс аттестаттау сапалы кадрлық жаңартуға және құқық қорғау органдарының имиджін түсіретін төмен моральдық-адамгершілік қасиеті бар, сыбайлас жемқорлыққа жақын, біліксіз қызметкерлерден тазартуға ықпал етті. Осы кең ауқымды іс-шара қызметкерлердің өздері үшін жақсы ынталандыру болды, ТЖМ жүйесінің жаңа кадрлық әлеуетін құруға серпін берді. Қызметтік тәртіп жоғарлады, қызметкерлердің теориялық, практикалық, арнайы және дене даярлығы жақсарды.

2012 жылғы маусымда Көкшетау техникалық институтының құрама командасы Болгарияда студенттер арасында өткен өрт сөндіру-құтқару спорты бойынша Әлемнің I чемпионатында жалпыкомандалық 3-ші орынды алды.

ТЖМ спортсмендері беделінің жоғарылауын 2014 жылы 10-мерейтойлық сөндіру-құтқару спорты бойынша Әлем чемпионаты Қазақстанда өткізілетіні растады.

Өткен жылы 2011 жылмен салыстырғанда әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық бойынша 8 есе (16 қарағанда 2) және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық 7,3 есе (81 қарағанда 11), сыбайлас жемқорлық үшін қылмыстық жауапкершілікке тартылған тұлғалар саны **18** адамнан **17** адамға дейін азаюына қол жеткізілді.

**Құрметті төраға мырза!
Құрметті депутат мырзалар!**

ТЖМ жұмысының негізгі нәтижелері осындай. Алдағы біздің қызметіміз ТЖ алдын алу және оларды жоюдың мемлекеттік жүйесін нығайтуға, дүлей зілзалаларға, аварияларға және апаттарға қарсы тұру инфрақұрылымы мен олардың қауіп-қатерін басқару жүйесін дамытуға, жедел ден қою күштерін қажетті авариялық-құтқару техникасымен және жабдықпен жасақтауға, сондай-ақ осы салада мониторинг пен болжаудың тиімді жүйесін қамтамасыз етуге бағытталған.

Назарларыңызға рахмет!